

ویرده نامه
ولادت پیامبر اکرم
ص

ویژه نامه ولادت پیامبر اکرم

مشورت کن.» (آل عمران - ۱۵۹) این آیه به روشنی و محکمی، مبنای مدیریت و رهبری پیامبر (ص) را نرمی و مدارا معرفی و جایگاه آن را مشخص کرده است. رفتار سراسر رفق و ملایمت و به دور از درشتی و خشونت پیامبر اکرم (ص)، در عرصه جامعه و در معاشرت با مردم، سازنده ترین عنصر در اصلاح جامعه و روابط و مناسبات اجتماعی بود. سیره نویسان گزارش کرده اند که امام حسین (ع)، به نقل از امیرمؤمنان علی (ع) در توصیف رفتار اجتماعی رسول خدا (ص) چنین فرموده است: «[رسول خدا (ص)] پیوسته خوش رو و خوش خو و خوش برخورد و ملایم بود. او خشن، درشت خو [و] عیب جو نبود... هیچ گاه کسی را نکوهش یا سرزنش نمی کرد.» منطق عملی دین، در روابط و مناسبات اجتماعی، بر رفق و مدارا استوار است؛ تا جایی که پیامبر اعظم (ص) فرمود: «خدای متعال همان گونه که مرا به برپایی واجبات فرمان داد، به مدارا با مردمان نیز امر فرمود.» در روایتی دیگر از آن حضرت می خوانیم: «پروردگار مرا به مدارا با مردمان امر کرد، همان گونه که مرا به تبلیغ رسالت فرمان داد.»

مدارای پیامبر (ص) به معنای سازش نیست

اما با این همه، پیامبر (ص) هرگز با باطل سازش نکرد: «فَأَصْدَعُ بِمَا تُؤْمَرُ وَ أَعْرِضُ عَنِ الْمُشْرِكِينَ؛ پس آن چه را فرمانی می یابی، آشکار کن و از مشرکان روی بگردان.» (حجر - ۹۴) در ضمن این رویگردانی، فرمان مهربانی با خویشاوندان نیز، می رسد: «وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ؛ وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ؛ و خویشاوندان نزدیک تر خود را هشدار ده و [نیز] بال و پر مهربانی و فروتنی خود را برای مومنانی که از تو پیروی می کنند، بگستران.» (شعرا - ۲۱۴ و ۲۱۵) در این آیات، عدم مدهانه و سازش ناپذیری، با مهربانی و رفق ورزی جمع شده؛ زیرا مبنای امور برای هدایت مردمان و متحول کردن آنان، رفق و مداراست. پیامبر (ص) فرمان یافته است در روابط اجتماعی و مناسبات هدایتی خویش چنین باشد و بال و پر رحمت و محبت خود را بر مردمان و اهل ایمان بگستراند و در عین مرزبندی با مشرکان، با آنان بدرفتاری نکند. آن که نور ایمان بر جانش نشیند، رفق و مدارا در روابط اجتماعی او جلوه یابد و آن که در ظلمت کفر فرو رود، سخت گیر، تند و خشونت ورز می شود، چنان که در حدیث نبوی آمده است: «مومن، آسان گیر، نرم

یکی از بارزترین جلوه های شخصیت نورانی حضرت ختمی مرتبت (ص)، اخلاق نیکو و مدارای آن حضرت با مردم است. رسول مهربانی ها، برای هدایت بندگان خدا، از هیچ کوششی فروگذار نمی کرد و همچون پدری مهربان، سایه محبت خود را بر سر همگان می گسترد. تاریخ گواهی می دهد که همه، حتی دشمنان رسول خدا (ص)، از لطف و مرحمت ایشان برخوردار بوده اند. در سیره آن حضرت، کرامت و حرمت انسان، جایگاهی بس والا داشت. پیامبر خدا (ص) همواره بر رفق و مدارا تأکید می کرد و مؤمنان را به مهربانی و گذشت نسبت به یکدیگر، سفارش می فرمود. آن چه در پی می آید، فرازهایی از کتاب ارزشمند «سبک زندگی پیامبر اعظم (ص)»، اثر استاد مصطفی دلشاد تهرانی است که در آن، به بررسی رفق و مدارا، به عنوان یکی از ویژگی های برجسته سیره اخلاقی نبی اکرم (ص) پرداخته شده است.

مفهوم رفق و مدارا

«رفق» در لغت به معنای نرمی، ملاطفت و مهربانی است؛ «مدارا» نیز نرمی و ملایمت، مهربانی و تحمل و بردباری معنا شده است. رفق و مدارا، به معنای ملایمت و نرمی، وسعت نظر، گذشت و تحمل اجتماعی است. رفق و مدارا، در هر نوع رابطه و تعامل انسانی، چه رابطه و تعامل دو فرد، چه روابط و تعامل های خانوادگی و چه روابط و مناسبات یک اجتماع بزرگ انسانی، مهم ترین قاعده در سامان دهی درست روابط و تعامل هاست؛ اصلی که در زندگی پیامبر گرامی (ص) و اوصیای آن حضرت، آشکار و هویدا بود. هنر بزرگ رسول گرامی اسلام (ص) در هدایت آدمی، بر این اصل اساسی استوار بود؛ آن سان که توانست بر پایه آن، جامعه را متحول کند. در واقع، خوی نرم پیامبر اکرم (ص) بود که دل ها را جذب کرد و الفت بخشید و جان های گریزان را گرد آورد. بی گمان، اگر این روحیه نبود، پیوند میان دل ها، وحدت در جامعه و آن حرکت بزرگ اصلاحی، میسر نمی شد؛ چنان که خداوند به صراحت خطاب به پیامبرش فرمود: «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَ لَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ؛ به لطف رحمت الهی، با آنان نرم خوی و پرمهر شدی و اگر درشت خوی و سخت دل بودی، بی شک از پیرامون تو پراکنده می شدند. پس، از آنان بگذر و برایشان آمرزش بخواه و با آن ها در کار

ویژه نامه ولادت پیامبر اکرم

همه مصیبت بر پیامبر(ص) وارد آمد، یکی از اصحاب نزد آن حضرت رفت و از ایشان خواست آن قوم را نفرین کند، همان گونه که نوح(ع) قومش را نفرین کرد. اما پیامبر(ص) جز رحمت و مغفرت برای آنان نخواست و فرمود: «خدایا! قوم مرا ببخش که آنان نمی فهمند.» همچنین، روایت شده است که فرمود: «خدایا! آنان را ببخش یا هدایت فرما.» مسلم نیز در صحیح خود از یکی از یاران پیامبر(ص) نقل می کند که وقتی قوم رسول خدا(ص) ایشان را مجروح کردند، آن حضرت در حالی که خون از چهره مبارکش می زدود، چنین دعا کرد: «پروردگارا! قوم مرا ببخش که آنان نمی فهمند.» مدارا و گذشت پیامبر اکرم(ص) آن قدر فراگیر بود که تمامی دشمنان خود را بخشید و با آنان با رفق و ملایمت رفتار کرد. آن حضرت، با همین نرم خویی پیامبرانه و بر مبنای شناختی درست از انسان و جامعه، زمینه تحول آدمیان را فراهم کرد. پیامبر اعظم(ص) شدت را جز از باب رحمت به کار نگرفت. او تندی ها و درشتی ها را به رفق و مدارا فروکاست و کینه ها و دشمنی ها را با بخشش و گذشت از رنگ و روانداخت.

و باگذشت و دارای اخلاقی نیکوست و کافر، تندخو و سخت دل و دارای اخلاق بد است و در او تکبر و زورگویی جریان دارد.» مسلمانان نیز مادامی که به سیره رسول خدا(ص) تأسی نجویند و اخلاق نیک را اصل زندگی خود نکنند، مؤمن نخواهند شد. از حضرت رضا(ع) روایت شده است: «مؤمن، مؤمن نیست، مگر آن که سه ویژگی در او باشد: راه و رسمی از پروردگارش، راه و رسمی از پیامبرش و راه و رسمی از ولی او... و اما راه و رسم پیامبرش، مدارا با مردم است؛ زیرا خداوند ارجمند و الامرتبه، پیامبرش را به مدارا با مردم فرمان داده و فرموده است: گذشت را پیشه خود کن و به نیکی فرمان ده.» رسول خدا(ص) بیشترین مهربانی را با مردم داشت و با گذشت ترین افراد نسبت به خلق خدا بود. انس بن مالک، در توصیف آن پیام آور لطف و زیبایی چنین گفته است: «رسول خدا(ص) بیشترین لطف را به مردم داشت.»

گذشت در سخت ترین شرایط

آن بزرگوار در سخت ترین شرایط نیز، از رفق و مدارا و بزرگواری و گذشت دور نشد. روایت شده است وقتی که در غزوه اُحد، آن

سؤال الله
محمد

طلب علم بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا جویندگان علم را دوست دارد.

عَمَلٌ مَبْرُورٌ

الَّذِي لَا يَكْفُرُ

ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ص ۱۴۵

مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ الْبَتَّةُ
هر کس آبروی مؤمنی را حفظ کند، بدون تردید
بهشت بر او واجب شود.